

Nr 24.

Utlåtande med anledning av väckta motioner om reformering av undervisningen vid lantmannaskolorna.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 319 av herr *Sundelin* och II: 420 av herr *Widén m. fl.*, har yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning om sådan reformering av undervisningen i lantmannaskolorna, att skolorna bättre kunna fylla sin uppgift som yrkesskolor på jordbrukets område.

Rörande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för yrkandet, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har *lantbruksstyrelsen* avgivit yttrande den 3 mars 1952.

I sitt yttrande har *lantbruksstyrelsen* föreslagit, att motionerna måtte för närvarande icke föranleda någon åtgärd. Till stöd härför har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen vill till en början meddela, att antalet elever i lantmannaskolorna läsåret 1950/51 var 1 905 och icke såsom i motionerna angivits 1 610. I likhet med motionärerna anser *lantbruksstyrelsen* att en ändamålsenlig yrkesutbildning är av utomordentlig betydelse för jordbrukets framtid. Den intensiva rationalisering och mekanisering som jordbruket för närvarande genomgår ställer jordbrukarna inför en mångfald tekniska och ekonomiska problem, vilkas lösande kräver god yrkesskicklighet av yrkesutövaren. Men icke blott hos företagarna inom jordbruket utan även hos lantarbetarna har kravet på yrkeskunnighet och arbetsskicklighet allt mer gjort sig gällande genom den fortskridande mekaniseringen, och samtidigt har behovet av specialutbildad arbetskraft accentuerats.

Förståelsen för att jordbrukarens yrke kräver en grundlig både praktisk och teoretisk utbildning har haft svårt att vinna insteg i jordbrukarnas egna led, och intresset för lantbruksundervisningen har tidigare, delvis såsom en följd härav, varit ganska ringa från de anslagsgivande myndigheternas sida. Den omorganisation av den lägre lantbruksundervisningen, som beslutades vid 1939 års lagtima riksdag, syftade till att genom ökat statsunderstöd, bättre skollokaler, rikligare tillgång på undervisningsmateriel, egna och väl utrustade skoljordbruk samt bättre ordnad undervisning i allmänhet giva lantmannaskolorna rikare möjligheter till god och åskådlig yrkesutbildning. Det ökade intresset för denna utbildning från statsmaktens sida och möjligheterna till erhållande av statsbidrag för uppförande av lämpliga och tidsenliga undervisningslokaler har även medfört att de lokala anslagsgivande organen visat ett stort intresse för att få fram goda och väl utrustade skolor för jordbruket. Tyvärr ha dock svårigheterna på byggnadsmarknaden gjort att detta nydaningsarbete måst ske i en betydligt långsammare takt än vad som hade varit önskvärt, och allt fortfarande finnas lantmannaskolor i landet, som sakna skoljordbruk och som i övrigt arbeta un-

der synnerligen primitiva förhållanden. Den reform av lantbruksundervisningen, som beslöts vid 1939 års lagtima riksdag och som trädde i kraft från och med hösten 1940, är sålunda ännu ej helt genomförd.

I likhet med motionärerna anser lantbruksstyrelsen att det fortfarande är alltför få blivande yrkesutövare inom jordbruket, som skaffa sig den önskvärda utbildningen. Man får dock icke bortse ifrån att det säkerligen kräver lång tid och intensiv upplysning, innan det kommer att stå klart för flertalet jordbrukare huru nödvändig en metodisk och grundlig yrkesutbildning verkligen är. Den tidsperiod av något mer än tio år, som gått sedan lantbruksundervisningens omorganisation genomfördes, är ur angivna synpunkter alltför kort.

Vad elevantalet beträffar må framhållas, att under femårsperioden 1941/42—1945/46 utgjorde detsamma per år 1 807 och under femårsperioden 1946/47—1950/51 1 954 eller 147 elever mera per läsår under den senaste femårsperioden. Variationer i elevantalet ha förekommit för varje år, och att tillmäta den under senaste läsåren inträffade sänkningen någon större betydelse eller att av densamma utläsa kritik mot undervisningen torde knappast vara tillrådligt. Det synes snarare anmärkningsvärt att elevantalet icke sjunkit mera med hänsyn tagen till jordbrukets arbetskraftbrist och de utomordentligt goda arbetsförtjänster, som erbjudas ungdomen inom andra näringar och icke minst inom skogsbruket. I tider med överfull sysselsättning, då icke yrkesutbildad arbetskraft har synnerligen lätt att uppnå mycket goda arbetsförtjänster, är det alltid svårare att hävda yrkesutbildningens betydelse på längre sikt, och yrkesutbildningen inom jordbruket utgör i det avseendet intet undantag.

Den stadga för lantbruksundervisningsanstalter, som utfärdades av Kungl. Maj:t den 27 augusti 1951, ger lantmannaskolornas styrelser möjligheter att anordna olika typer av huvudkurser och även efter medgivande av lantbruksstyrelsen kortare undervisnings- och utbildningskurser. Skolorna ha sålunda goda möjligheter att anordna undervisningen, så att den bäst passar jordbrukets struktur och inriktning inom skolornas verksamhetsområde, och de för skolornas kurser utav lantbruksstyrelsen fastställda undervisningsplanerna visa också, t. ex. beträffande undervisningen i skogsskötsel, mycket stora skillnader i undervisningens omfattning beroende på skolornas belägenhet.

Enligt lantbruksstyrelsens mening torde för närvarande icke så mycket stå att vinna genom en utredning om reformering av undervisningen i lantmannaskolorna. Det gäller fastmer att inom ramen för givna möjligheter pröva sig fram till sådana kursformer och sådan undervisning, som motsvara föreliggande behov och ge bästa möjliga resultat. Lantbruksstyrelsen, som uppmärksammat frågan om en effektivisering av lantmannaskolornas undervisning, har ock sökt intressera skolorna för prövning i praktiken av nya kursformer och metoder i undervisningen.

Lantbruksstyrelsen vill till sist framhålla vikten av en ökad och intensifierad upplysning bland jordbrukarna och jordbrukarungdomen genom en allt intimare kontakt mellan skolornas lärarpersonal å ena och jordbrukets fackliga och ekonomiska föreningsrörelser och på landsbygden verksamma ungdomsorganisationer, å andra sidan för vinnande av ökad förståelse för nödvändigheten av en metodisk och grundlig yrkesutbildning såsom ett villkor för jordbrukets framtid.

Utskottet. Enligt utskottets uppfattning kan tillgången på elever vid lantmannaskolorna i stort sett betraktas såsom tillfredsställande. Inom vissa delar av landet synes emellertid en försvårad elevrekrytering ha gjort sig

märkbar under senare år. Detta förhållande äger otvivelaktigt nära samband med nu rådande konjunktur på arbetsmarknaden, där i vissa fall mycket goda inkomster kunna påräknas även av icke yrkesutbildad arbetskraft. Å andra sidan torde man ej kunna bortse från att den bristande tillströmning av elever, som iakttagits på sina håll, åtminstone i någon mån föranletts av att undervisningen vid berörda skolor icke tagit tillräcklig hänsyn till ungdomens speciella behov och önskemål i fråga om utbildning inom de jordbruksområden, varifrån skolorna rekrytera sina elever.

I likhet med lantbruksstyrelsen vill utskottet emellertid framhålla, att den stadga för lantbruksundervisningsanstalterna, som fastställts av Kungl. Maj:t den 27 augusti 1951, skapat vidgade möjligheter för skolornas styrelser att — med hänsyn tagen till jordbrukets särskilda struktur och inriktning inom skolornas verksamhetsområden — anordna olika typer av huvudkurser och kortare utbildningskurser av skilda slag. Av lantbruksstyrelsens yttrande framgår även, att undervisningsplanerna utvisa mycket stora skillnader, beroende på skolornas belägenhet.

Då endast en kort tid förflutit sedan den nya stadgan utfärdades, anser utskottet anledning saknas att nu verkställa den i motionerna begärda utredningen. Vid detta ställningstagande har utskottet särskilt beaktat, att lantbruksstyrelsen förklarat sig ha uppmärksammat frågan om effektivisering av lantmannaskolornas undervisning och sökt intressera dem för prövning av nya kursformer och utbildningsmetoder. Enligt utskottets mening torde med skäl kunna förväntas, att från skolornas sida alla möjligheter skola tillvaratagas härvidlag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att motionerna I: 319 och II: 420 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 april 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg*, Svedberg, Hjalmar Nilsson, Sundberg*, Bror Nilsson, Ebbe Ohlsson, Mossberger, Yngve Persson och Nord; samt

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Tungelsta*, Pettersson i Dahl, Antby, Andersson i Hyssna och Ahlsten*, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Utbult, Larsson i Karlstad, Lindström och Andersson i Essvik*.

* Ej närvarande vid justeringen.